

Schoolondersteuningsprofiel

Bonhoeffercollege
Pieter Kieftstraat 20
1902 RA Castricum
Tel. 0251-659119
E-mail info@bonhoeffer.nl
www.bonhoeffer.nl

Femke Kooij-Trap / Tjebbe Bosma
Januari 2019

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
1.1	<i>Algemene missie van de school</i>	2
1.2	<i>Algemene visie van de school</i>	2
2	Onderwijsprofiel	4
2.1	<i>Positionering binnen het samenwerkingsverband</i>	4
3	Passend onderwijs nu	5
3.1	<i>De leerling</i>	5
3.2	<i>Onderwijslijnen</i>	5
3.3	<i>Onderwijs</i>	5
3.4	<i>Algemene ondersteuningsstructuur</i>	7
3.5	<i>Interne onderwijs ondersteuningsstructuur / werkzaamheden onderwijsmedewerkers</i>	10
3.6	<i>Samenwerking met andere instanties</i>	14
3.7	<i>Onderwijsmaterialen</i>	14
3.8	<i>De ruimtelijke omgeving</i>	15
4	Passend onderwijs in de toekomst	16
4.1	<i>Visie en ambitie passend onderwijs op korte termijn</i>	16
4.2	<i>Benodigde kennis en vaardigheden</i>	17
4.3	<i>Ambities en strategie binnen passend onderwijs in de toekomst</i>	17
5	Kwaliteitskader en continuïteit	21
5.1	<i>Eigen oordeel over de ondersteuningsmogelijkheden en ambitie</i>	21
Bijlage 1:	Schema ingrediënten ondersteuningsplan	
Bijlage 2:	In- en uitstroomgegevens	
Bijlage 3:	Opbrengstenkaart 2015	

1 Inleiding

Dit document bevat het onderwijsprofiel van het Bonhoeffercollege.

In het kader van de Wet op het Passend Onderwijs wordt van iedere school verwacht dat zij een schoolondersteuningsprofiel opstelt. Passend onderwijs voor ieder kind betekent vooral: uitgaan van onderwijsbehoeften van leerlingen en positief omgaan met verschillen. Hoe dit wordt vormgegeven en gerealiseerd verschilt per school.

In dit schoolondersteuningsprofiel geven wij aan in hoeverre onze school passend onderwijs biedt, d.w.z. rekening houdt met (verschillen in) onderwijsbehoeften. Daarbij gaan we uit van een niveau van basisondersteuning dat past bij de expertise en de faciliteiten die onze school heeft.

In hoofdstuk 1 geven we aan wat onze visie en ambities aangaande passend onderwijs zijn en wat wij nodig hebben om deze in samenwerking met de reguliere VO-scholen in het samenwerkingsverband te realiseren.

In hoofdstuk 2 omschrijven wij het Onderwijsprofiel van onze school en onze positionering binnen het Samenwerkingsverband Midden Kennemerland.

In hoofdstuk 3 komt aan de orde op welke wijze de school op dit moment passend onderwijs biedt voor de huidige leerlingen. Hierbij komt de karakterisering, leerlingpopulatie en uitstroomprofiel van de school aan de orde. Tevens wordt er uitleg gegeven over de inzet en middelen die ervoor zorgen dat de interne ondersteuningsstructuur gewaarborgd is.

In hoofdstuk 4 beschrijven wij de visie van de school t.a.v. passend onderwijs zoals we dat in de komende jaren verder wil ontwikkelen en vormgeven.

In hoofdstuk 5 beschrijven wij hoe het kwaliteitskader en de continuïteit binnen de school benaderd worden.

1.1 Algemene missie van de school

Het Bonhoeffercollege is een school

- waar iedereen welkom is en zichzelf kan zijn;
- waar leerlingen kunnen groeien naar zelfstandigheid, vanuit de kernwaarden vrijheid, verantwoordelijkheid en vertrouwen;
- waar bewust gewerkt wordt aan de integratie van goed onderwijs, vorming en begeleiding;
- waar we iedereen mee nemen naar het best mogelijke resultaat.

1.2 Algemene visie van de school

De ideale school

- gaat de relatie aan met haar leerlingen, zodat er onderwijs op maat kan worden gegeven en iedereen gemotiveerd is. Iedereen telt mee en niemand blijft achter;
- scheidt een veilige omgeving waarin leerlingen zich optimaal kunnen ontplooiën en verantwoordelijkheid dragen voor elkaar, hun omgeving en hun eigen leerproces;

- maakt waardering zichtbaar voor uitblinken op het gebied van leren en talentontwikkeling door diploma's en getuigschriften;
- heeft aandacht voor verdieping, levensbeschouwing, kunst en cultuur;
- koestert de verwondering en stimuleert onderzoek;
- Integreert technologische ontwikkelingen en ICT op zinvolle wijze;
- zet jongeren in de samenleving op wie we trots zijn: met een grote verscheidenheid aan talenten, kennis, vaardigheden, mooie herinneringen en een rotsvast vertrouwen in de toekomst.

Het Bonhoeffercollege streeft ernaar iedere dag opnieuw zo'n school te zijn.

2 Onderwijsprofiel

In dit hoofdstuk omschrijven wij het Onderwijsprofiel van onze school en onze positionering binnen het Samenwerkingsverband Midden Kennemerland.

2.1 Positionering binnen het samenwerkingsverband

De schoolbesturen VO en cluster 3 en 4 in de regio vormen met elkaar het samenwerkingsverband Midden Kennemerland. Het Bonhoeffercollege, een school voor mavo, havo, atheneum en gymnasium, is één van de 4 VO-scholen binnen dit samenwerkingsverband.

De scholen binnen het samenwerkingsverband hebben met elkaar afgesproken wat zij aan basiszorg bieden binnen de eigen organisatie. Deze zorg wordt betaald uit de eigen lumpsum financiering. Voorts is afgesproken welke extra zorg binnen de scholen wordt gerealiseerd: de zogenaamde **Basis+zorg**. Het betreft hier de zogeheten oude clusterindicaties en een nieuwe doelgroep met een toegewezen arrangement die binnen het regulier onderwijs met extra zorg een goede kans van slagen hebben. Gezien de goede resultaten die de scholen met deze leerlingen hebben en kunnen behalen, is afgesproken dat ze met de bijbehorende arrangementbesteding zoveel mogelijk in het regulier onderwijs worden begeleid.

Daarnaast wordt ingezet op het binnenboord houden van een aantal leerlingen die in het verleden uitstroomden naar het VSO dan wel naar de tussenvoorzieningen van het Samenwerkingsverband. Om dit te kunnen realiseren is er gewerkt aan een concretisering van een dekkende trajectvoorziening binnen de school. Een aantal jaar terug is de school gestart met de vernieuwde trajectvoorziening en het pré-arrangeren van leerlingen met een arrangement voor de trajectvoorziening.

In dit document beschrijven we de Basiszorg en de Basis+zorg op onze school. In bijlage 1 is schematisch weergegeven welke ingrediënten in de ondersteuningsplannen van de verschillende scholen worden opgenomen. Dit schema is in overleg met de andere scholen gemaakt en is leidraad bij de uitwerking van de verschillende documenten.

Het Bonhoeffercollege is vertegenwoordigd in een werkgroep die de ontwikkeling van onderwijsarrangementen op het niveau van het samenwerkingsverband organiseert. Het betreft onderwijs voor leerlingen die cognitief niet in staat zijn een diploma te halen of niet in een groep kunnen functioneren.

RASTT (**R**egionaal **A**dvis **S**chakel **T**oetsingsteam) is het schakelloket waarvan uit de arrangementen worden toegewezen en gemonitord; de scholen worden ondersteund bij het borgen van de trajectondersteuning binnen de scholen. Tevens heeft het RASTT een functie in het bemiddelen van plaatsing van moeilijk plaatsbare leerlingen binnen de scholen van het SMV. Het RASTT is een onafhankelijke plaatsings- en begeleidingscommissie gekoppeld aan het SMW. Het RASTT is tevens verantwoordelijk voor een goede verwijzing van aangemelde zorgleerlingen naar een passend onderwijsarrangement.

3 Passend onderwijs nu

In dit hoofdstuk komt aan de orde op welke wijze de school op dit moment passend onderwijs biedt voor de huidige leerlingen. Hierbij komt de karakterisering, leerlingpopulatie en uitstroomprofiel van de school aan de orde. Tevens wordt er uitleg gegeven over de inzet en middelen die ervoor zorgen dat de interne ondersteuningsstructuur geborgd is.

3.1 De leerling

Het Bonhoeffercollege streeft naar een optimaal pedagogisch klimaat, passend bij de eigen populatie leerlingen. In dit klimaat voelen leerlingen maar ook docenten zich veilig en komen daardoor tot leren of lesgeven. **Uitgangspunten** hierbij zijn dat de leerling cognitief in staat is een diploma te halen en dat de leerling kan functioneren in een groep.

3.2 Onderwijslijnen

Op het Bonhoeffercollege werken we met 6 teams die verantwoordelijk zijn voor 4 onderwijslijnen: mavo, havo, atheneum en gymnasium. De vaksecties zijn verantwoordelijk voor de inhoud van de lessen, de opbrengsten en een goede doorlopende leerlijn. Ontwikkelingen waar secties en teams zich de komende jaren op richten zijn weergegeven in het schoolplan 2017-2021 en de daarvan afgeleide jaarplannen en teamplannen.

3.3 Onderwijs

Onderwijskundig didactisch klimaat

Het Bonhoeffercollege streeft naar een eigentijdse invulling van het onderwijs met als doel om leerlingen optimaal voor te bereiden op het leven na de middelbare school en de daarvoor vereiste vaardigheden. De afgelopen jaren zijn **onderwijsprojecten*** opgestart om het eigentijds onderwijs op onze school vorm te geven. Uit de SWOT blijkt dat met name tijdens de reguliere lessen te weinig werk wordt gemaakt van een afwisselende en uitdagende didactiek.

Het is onze ambitie om door middel van geleide autonomie recht te doen aan de verschillen tussen leerlingen. Naast gedegen klassikaal onderwijs willen wij gedifferentieerd leerling gestuurd onderwijs aanbieden. De docent biedt heldere kaders, waarbinnen een leerling vrij is om een uitdagende taak naar eigen inzicht te volbrengen. De evaluatiemomenten tijdens het leerproces brengen leerlingen naar het gewenste eindniveau.

De komende jaren worden reeds ingezette onderwijsprojecten, gebruikt om bovenstaande ambitie vorm te geven.

Pedagogisch klimaat

Pedagogisch staan we er goed voor blijkt uit diverse tevredenheidsonderzoeken en een verslag van een SVOK visitatierapport.

De **relatie** wordt door leerlingen positief beoordeeld/ pedagogisch handelen staat voorop. Uit discussies met leerlingen, ouders en docenten blijkt dat we hetzelfde voorstaan. We staan voor de echte relatie, een veilig en open klimaat van wederzijds vertrouwen. De overtuiging dat we met goede onderlinge en wederzijdse banden meer uit leerlingen halen.

We constateren echter ook dat docenten en leerlingen een verschil in handelen ervaren binnen het gesteld pedagogisch kader. Met casuïstiek besprekingen in de verschillende teams proberen we het pedagogisch klimaat nog beter op elkaar af te stemmen. Een klimaat dat past bij de verschillende leeftijd- en niveaugroepen. Het (tot op heden voornamelijk didactisch gerichte) **brugklasdocument*** gaat hiervoor als leidraad dienen.

Maatwerk

Vanuit het wettelijk kader zal de school de komende jaren meer aandacht moeten besteden aan het leveren van maatwerk voor leerlingen. Ook vloeit dit uit onze missie en visie voort. De overtuiging leeft dat de motivatie van leerlingen toeneemt als zij meer autonomie hebben binnen het eigen curriculum, betekenisvolle opdrachten uitvoeren en meer keuzevrijheid krijgen. Met behulp van leerlingen, ouders en docenten hebben we aan de hand van een viertal stellingen het begrip maatwerk gedefinieerd. Hierdoor is duidelijk geworden waar we over vier jaar willen staan. De ontwikkelingen zijn een logisch vervolg op het reeds ingezette traject Bonhoeffertijd.

Met het organiseren van tempodifferentiatie binnen de bestaande lessen creëren we tijdswinst gericht op verdieping en verbreding. Door te differentiëren op niveau en het creëren van een plusdocument verhogen we de motivatie. Het wordt mogelijk om lesstof van een vak te volgen op een hoger niveau of je te verbreden buiten de school. We streven naar een flexibel rooster met ruimte voor individuele begeleiding, onderzoek en talentontwikkeling. Daarnaast komt er tijd voor verdieping, ondersteuning en vakoverstijgende thema's. Genoemd zijn: studievaardigheden, taalvaardigheden, reflectie op jezelf en elkaar, burgerschapsthema's en identiteitsontwikkeling in een complexe digitale wereld.

Onder leiding van de maatwerkgroep worden bovenstaande ideeën uitgewerkt. Dit zal resulteren in een aantal pilots.

Passend Onderwijs

Aan de hand van een **ondersteuningsplan*** hebben we de afgelopen jaren hard gewerkt aan het binnenboord houden van leerlingen die zich als gevolg van gedrags-of sociaal emotionele problematiek niet staande kunnen houden in een reguliere setting. En met succes. De invoering van de trajectruimte, de scholing en instructie gericht op het vroegtijdig signaleren van mogelijke zorg, de intensieve samenwerking met de CJG coach en tenslotte de expertise van het samenwerkingsverband heeft ervoor gezorgd dat we veel zorgleerlingen succesvol door het examen hebben heen geloozd.

De komende jaren handhaven we het huidige beleid en proberen we de toename van het aantal leerlingen dat gebruik maakt van de nieuwe zorgstructuur te beperken. Met de start van de pilot Leren-leren spelen we hier op in. Een project dat zich richt op potentiële zorgleerlingen uit mavo 3. Met een intensievere onderwijsbegeleiding van drie lessen in de week, van een daarvoor opgeleide docent, proberen we de verwachte doorstroom naar de trajectruimte te voorkomen. De pilot Leren-leren wordt de komende jaren verder uitgewerkt en mogelijk, met de bijbehorende scholing van docenten, uitgerold naar andere teams.

Trajectleerlingen

Gemiddeld maken 25 leerlingen op jaarbasis gebruik van kortdurende individuele hulp van een leerlingbegeleider. Deze leerlingen worden aangemeld door hun mentor. Leerlingen worden begeleid op het gebied van sociaal-emotionele problematiek en lees- en spellingsproblemen bij dyslexie.

Gemiddeld maken er zo'n 50 leerlingen op jaarbasis gebruik van de trajectvoorziening. Velen van hen worden gedurende een jaar intensief begeleid. Dit zijn leerlingen voor wie een OPP wordt geschreven met daarin de ondersteuningsbehoeften en het uitstroomprofiel. Het betreft leerlingen

met een diagnose zoals autisme of ad(h)d, angstproblematiek, gedragsproblemen of andere complexe problematiek zoals veelvuldig verzuim op medische grond, slechte cijfers, of problemen in het gezin. Van deze leerlingen vertrekken slechts 2 of 3 naar het speciaal onderwijs of naar een andere reguliere school met een lager niveau. Veruit de grote meerderheid slaagt voor het examen of gaat over naar het volgende leerjaar.

Verder maken er ongeveer 3 tot 7 leerlingen per jaar gebruik van de VIP-room. Hierover wordt in het volgende hoofdstuk meer verteld.

Het IZO (Intern Zorg Overleg) vergadert elke twee weken. Hier worden de leerling-casussen besproken die worden aangemeld bij het zorgteam. Hierin hebben de zorgcoördinator, trajectcoördinator en J&G-coach zitting, aangevuld met de betrokken afdelingsleider. Zo nodig worden nog andere externen uitgenodigd zoals de schoolverpleegkundige.

3.4 Algemene ondersteuningsstructuur

Op het Bonhoeffercollege wordt gewerkt met teams. Deze teams zijn verantwoordelijk voor gedifferentieerde programma's gericht op studievaardigheden, sociaal emotionele ontwikkeling en een determinatie op interesse. De ontwikkelingen waar de teams zich de komende jaren op moeten richten zijn weergegeven in het schoolplan 2017-2021. Een team bestaat uit ongeveer 18 docenten en mentoren en wordt integraal aangestuurd door een afdelingsleider.

Mentoraat

Het pedagogisch klimaat op onze school is goed. De relatie aangaan met de leerling is ons adagium. Het belang van de dynamische driehoek staat hierin centraal. Ouders, school en leerling pakken in onderlinge afstemming hun rol. Alleen dan creëren wij voor onze leerlingen optimale kansen. Op de studiedag is duidelijk naar voren gekomen dat de invulling van het mentoraat binnen de afdelingen zeer divers is. Dit beeld komt overeen met de bevindingen van de collegiale visitatiecommissie.

Over vier jaar is er in elk team en in elke leerroute een doorlopende leerlijn mentoraat met aandacht voor groepsvorming, studievaardigheden, sociaal emotionele vaardigheden, maatschappelijke stage en/of loopbaanoriëntatie. De mentoren voelen zich gezamenlijk verantwoordelijk voor het mentoraat in hun afdeling. Om dit te realiseren zullen de mentoren met elkaar in gesprek gaan. Geopperd is: een vast overleg van mentoren binnen elk team; een mentorcoach, die ieder team ondersteunt; een handreiking voor mentoren voor elk leerjaar, waarin de grote lijn is vastgelegd met voldoende ruimte om naar eigen inzicht flexibel te kunnen opereren; ruimte en aandacht om te reflecteren en een vraag gestuurde scholing als terugkerend onderdeel van de deskundigheidsbevordering mentoraat.

Zorgteam

Het zorgteam is aangesteld om de tweedelijnszorg te organiseren.

Doel van onze ondersteuningsstructuur is ten eerste dat leerlingen die er gebruik van maken hun diploma halen. Ten tweede het voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten en af-of uitstroom van leerlingen met een goed cognitief niveau, maar die als gevolg van sociaal emotionele problematiek niet goed functioneren in de reguliere klassensituatie.

Ten derde het vergroten van de handelingsbekwaamheid van docenten om te kunnen omgaan met de specifieke onderwijsbehoeften van zorgleerlingen.

Het zorgteam wil preventief werken door vroegtijdig mogelijke problematiek zichtbaar te maken. Zo wordt in de brugklas in november de GSV, een digitale schoolvragenlijst, aan alle leerlingen voorgelegd. Deze vragenlijst geeft inzicht in het functioneren van de leerling op school. In

voorkomende gevallen kunnen op verzoek van mentor of afdelingsleider ook leerlingen uit klas 2 en 3 zo'n vragenlijst invullen.

In de examenklassen vullen alle leerlingen aan het begin van het schooljaar de ETAV in, een vragenlijst die examenangst meet. Op grond van deze vragenlijsten wordt leerlingen die daarvoor in aanmerking komen een groepstraining aangeboden om beter om te gaan met faalangst, examenangst of sociaal onhandig gedrag.

Daarnaast laat elke mentor aan het begin van de cursus zijn mentorleerlingen een vragenlijst invullen en voert naar aanleiding daarvan een gesprek om zicht te krijgen op mogelijke problemen. De mentoren ontvangen door het zorgteam ontwikkelde protocollen hoe te handelen bij automutilatie, eetproblemen, kindermishandeling, gebruik van genotmiddelen e.d. Na elk rapport voert de mentor zo nodig een aanvullend gesprek om de gegevens te actualiseren. Tijdens deze gesprekken kan de mentor de leerling informeren over deelname aan de scheidings- of rouwgroep.

Groepstrainingen worden in de loop van het schooljaar gegeven.

Doelgroep

We richten ons op leerlingen die zich, ondanks een goed cognitief niveau, niet staande kunnen houden in de reguliere setting als gevolg van gedrags- of sociaal emotionele problematiek. De mentoren en docenten signaleren de onderwijsbelemmeringen van deze leerlingen op grond van:

- gedrag
- verzuim
- werkhouding / motivatie
- cijfers
- incidenten

Het zorgteam biedt verschillende trainingen aan. Daarnaast werkt het zorgteam vraaggestuurd: de afdelingsleiders en hun teams geven aan waar zij op het gebied van zorg behoefte aan hebben.

Afhankelijk van deze hulpvraag geeft iemand van het zorgteam deze informatie of huurt de zorgcoördinator een externe (derde lijn) hiervoor in. In de loop van het schooljaar zullen de mentoren via de afdelingsleiders leerlingen aanmelden voor extra begeleiding bij zorgcoördinator. Deze leerlingen zullen zorg krijgen binnen de beschikbare tijd en expertise van de zorgteamleden tot een maximum van zes keer een lesuur op jaarbasis.

In onderstaand overzicht geven we de stappen aan die we met deze leerlingen doorlopen:

1. Signaleren mentor/docenten
2. Overleg mentor met leerling
3. Overleg mentor en afdelingsleider
4. Aanmelden bij zorgcoördinator. Het aanmeldingsformulier wordt door de mentor ingevuld
5. Bespreking in het interne zorgoverleg (IZO)

Het IZO bestaat uit het kernteam: het hoofd zorgteam, de trajectcoördinator, en de J&G-coach. Daarnaast zijn er wisselende deelnemers zoals de desbetreffende afdelingsleider en mentor en of leerlingbegeleider. Indien nodig worden externen uitgenodigd, zoals de jeugdverpleegkundige, leerplicht of politie. In het IZO wordt met behulp van de bevorderende en belemmerende factoren de ondersteuningsbehoefte bepaald en de ondersteuningsroute vastgesteld.

Elke casus die in het IZO wordt besproken wordt na een termijn van 4 tot 6 weken geëvalueerd en zo nodig wordt de route bijgesteld.

Het IZO besluit of een MDO noodzakelijk is en welke betrokkenen moeten worden uitgenodigd.

Afhankelijk van de uitkomst na bespreking in het IZO zijn vijf uitkomsten mogelijk:

1. Basisplus arrangement A: Leerlingbegeleiding of SMW, 4-6 gesprekken;

2. Basisplus arrangement B: CJG-coach zet (externe) hulpverlening in of neemt contact op met lopende hulpverlening;
3. Basisplus arrangement C: Dit zijn leerlingen die een Preboundarrangement volgen. Van deze leerlingen is de leerlingbegeleider de casemanager. Doel van dit traject is om te onderzoeken of en hoe de leerling in staat is om met ondersteuning het gewenste gedrag te laten zien om mee te komen in een reguliere setting.
Er wordt met leerling en ouders een handelingsplan opgesteld. Het is in eerste instantie korte, intensieve begeleiding die bestaat uit: meerdere contactmomenten per week in de trajectgroep, 6 begeleidingsgesprekken met de leerlingbegeleider en het monitoren van het gedrag in de les middels een checklist voor de docent.
Na een periode van 6 weken volgt de evaluatie en wordt een vervolgtraject afgesproken. Dit vervolgtraject kan bestaan uit:
 - Terug naar de reguliere setting, begeleiding stopt.
 - Doorstromen naar trajectgroep.
 - Aanmelden bij de RASTT-commissie van het SWV voor een extern arrangement als de handelingsverlegenheid na Prebound blijft bestaan.
4. Individueel arrangement: licht, medium, intensief in de Trajectgroep.
5. Deelname aan de VIP-room

Als een leerling problemen heeft die de grenzen van de zorg die de school kan geven overschrijden, dan zal deze in de RASTT-commissie van het SWV besproken of wordt in een gesprek met alle betrokkenen en een afgevaardigde van het RASTT naar een passende oplossing gezocht.

Omdat extra ondersteuning alleen zin heeft als alle betrokkenen op dezelfde lijn zitten, betreft het zorgteam de ouder(s)/verzorger(s) van de leerlingen bij de begeleiding. Om deze 'contextuele' leerlingbegeleiding te bevorderen moet er een goede samenwerking tot stand gebracht worden tussen leerling, ouder en school. Wanneer een leerling in aanmerking komt voor bovengenoemde trainingen belegt het zorgteam ouderavonden of neemt contact op met de ouders om de problematiek en het handelingsplan te bespreken.

Om de deskundigheid van docenten te bevorderen of onderwijsondersteunende begeleiding te geven, volgt het zorgteam cursussen over verschillende probleemgebieden en geeft voorlichting aan docenten. Docenten met zorgleerlingen in de klas krijgen protocollen met richtlijnen en worden geïnformeerd door de schoolbegeleiders. Docenten met dyslectische leerlingen krijgen een begeleidingsplan. Daarnaast kan het zorgteam op aanvraag mentoren en teams adviseren bij de begeleiding van leerlingen.

Er wordt voor alle leerlingen in de trajectgroep en de VIP-room een groeidocument met ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) geschreven. Dit wordt in overleg met de leerling en ouders/verzorgers gedaan. In dit groeidocument worden de ondersteuningsbehoeften van de leerling opgeschreven en daaruit wordt een begeleiding op maat aangeboden. Deze ondersteuningsbehoeften komen op een faciliteitenkaart te staan zodat ook de docenten hun rol in de ondersteuning van de leerling kunnen doen. De ondersteuning is gericht op het toewerken naar zelfstandigheid in het functioneren van de leerling op school.

De VIP-room

Sinds december 2017 is er als aanvulling op de bestaande basis+ ondersteuning, de VIP-room gerealiseerd. De VIP-room is een voorziening voor leerlingen meer- en hoogbegaafde leerlingen die dreigen uit te vallen. Vanwege belemmerende factoren door hun hogere intelligentie zoals beperkt ontwikkelde executieve functies, extreem perfectionisme (in combinatie met faalangst), een fixed mindset en andere belemmerende overtuigingen, presteren sommige kinderen lager dan je zou verwachten. Sommige leerlingen dreigen door deze belemmeringen zelfs thuiszitter te worden.

In de VIP-room werken we met deze leerlingen op een theoretische gestoelde, maar op de praktijk gerichte manier aan hun ontwikkelpunten en kunnen ze in eigen tempo werken aan hun schoolvakken. Op dit moment hebben leerlingen 3 dagdelen per week de mogelijkheid om hier gebruik van te maken. Leerlingen kunnen langere tijd gebruik maken van deze voorziening.

Het vak leren-leren

In 2016 is het vak leren-leren gestart in mavo 3. De achterliggende reden voor het ontwikkelen en aanbieden van dit vak is dat we signaleerden dat leerlingen met voldoende cognitieve capaciteiten toch studievertraging, afstroomden of zelfs uitvielen door het ontbreken van voldoende schoolse vaardigheden. In dit vak wat drie uur per week wordt gegeven staat het ontwikkelen van deze schoolse vaardigheden centraal. Daarbij is het van belang dat leerlingen leren reflecteren op hun manier van leren (meta-cognitie). Leerlingen worden door hun mentor gesignaleerd en geselecteerd, maar deelname is vrijwillig.

Sinds 2017-2018 wordt het vak ook aangeboden in mavo 4 en sinds 2018-2019 in havo 4.

Prebound

De Prebound is een apart ondersteuningstraject waarbij de volgende vraag centraal staat: Is de leerling in staat om het gedrag te laten zien dat nodig is om in een reguliere lessituatie te kunnen functioneren? Dit traject is niet vrijwillig en daarmee afwijkend van alle andere ondersteuning. Tijdens de duur van dit traject is er nauw contact met ouders. De leerling wordt wekelijks begeleidt op de te behalen doelen en werkt met een zgn. spoorboekje voor docenten.

Trajectgroep

Het hoofd zorgteam is de eindverantwoordelijke van de trajectgroep en de VIP-room. De begeleiding van de leerlingen van de trajectgroep wordt gedaan door de trajectcoördinator. Zij wordt bijgestaan door twee trajectbegeleiders en drie trajectondersteuners (onderwijsassistenten trajectruimte). Zij worden aangestuurd door de trajectcoördinator.

Het doel van deze trajectgroep is leerlingen die dat nodig hebben zorg op maat te geven zodat ze binnen het reguliere onderwijs kunnen blijven en een diploma behalen op de het niveau waarvoor ze de capaciteiten hebben. Zo kan de school goed aan de plicht van passend onderwijs voldoen. Sinds het schooljaar 2012-2013 is de opvang van leerlingen in de trajectruimte uitgebreid met leerlingen die anders thuis blijven omdat ze door omstandigheden niet naar school durven/willen (thuiszitters).

Er is elke schooldag iemand van 8.15 uur tot 16.30 uur in de trajectruimte aanwezig, zodat de leerlingen ten alle tijden bij iemand terecht kunnen.

Onze trajectgroep, gevestigd in lokaal 037, is een kleine, prikkelarme omgeving met tien werkplekken. Leerlingen kunnen hier komen om een time-out te nemen tijdens een lesuur wanneer dit echt nodig is. Ze kunnen hier ook in tussenuren of voor- en naschooltijd rustig werken. De trajectmedewerkers:

- zorgen voor rust en bieden ondersteuning;
- hebben, als daar behoefte aan is, ook individuele gesprekken met een leerling;
- houden de voortgang en het welzijn van de leerlingen in de gaten.

3.5 Interne onderwijs ondersteuningsstructuur / werkzaamheden onderwijsmedewerkers

Op het Bonhoeffercollege werken we met onderwijsondersteunende medewerkers. Daar waar de bestaande onderwijsvorm niet toereikend is, kan er onderwijsondersteunende begeleiding ingezet worden om de te realiseren onderwijsdoelen te behalen. Onderwijsondersteuning kan worden geboden door:

Onderwijsassistenten

Onderwijsassistenten spelen op diverse plaatsen in de school een belangrijke rol. Zo zorgen zij o.a. voor de bemensing van de aula en de stilleruimte, waardoor leerlingen begeleid zelfstandig kunnen werken aan huiswerk, groepsopdrachten en extra opdrachten. Een aantal onderwijsassistenten wordt ook rechtstreeks ingezet op absentieregistratie, waardoor we leerlingen die signalen afgeven op het gebied van verzuim sneller in beeld krijgen.

0,6 fte aan onderwijsassistent-ondersteuning wordt ingezet in de trajectruimte. Werkzaamheden:

- ✓ opvangen en begeleiden van leerlingen in de trajectruimte;
- ✓ voeren van gesprekken met trajectleerlingen;
- ✓ mede bewaken van de uitvoering van het handelingsplan van leerlingen die voor de trajectruimte in aanmerking komen;
- ✓ onder verantwoordelijkheid van trajectcoördinator zorgdragen voor de uitvoering van een handelingsplan in de trajectruimte;
- ✓ zorgen voor rust, orde en de noodzakelijke sfeer in de trajectruimte;
- ✓ zorgen voor actieve begeleiding van leerlingen in de trajectruimte zoals die is ingezet door ambulante begeleider, afdelingsleiders, zorgfunctionarissen en mentoren.

Dyslexiecoördinator

- ✓ intake en coördinatie van dyslectische leerlingen;
- ✓ dyslexieprotocol evalueren en indien nodig aanbevelingen formuleren voor aanpassingen/bijstellingen.
- ✓ coördinatie en uitvoeren van signaleringsonderzoeken naar mogelijke dyslexie;
- ✓ coachen van leerlingen met een dyslexieverklaring (die dreigen vast te lopen);
- ✓ contact met de externe specialist in het kader van het dyslexieonderzoek en remedial teaching;
- ✓ verzorgen van dyslexiekaarten;
- ✓ begeleiding van leerlingen met lees- en of spellingproblemen;
- ✓ begeleiding van leerlingen met leerproblemen die het werk van de mentor te boven gaan op het gebied van de moderne vreemde talen, zoals tekstbegrip en memoriseren;
- ✓ Aansturen van de dyslexiecoaches.

De leerlingbegeleider

Leerlingbegeleider gespecialiseerd in dyscalculie

- ✓ begeleiding van leerlingen met ernstige rekenproblemen;
- ✓ opzetten van hulples voor leerlingen met rekenproblemen;
- ✓ uitvoeren en bijstellen van het dyscalculieprotocol.

Overige taken en werkzaamheden van de leerlingbegeleiders

- ✓ begeleiding van leerlingen (individueel en in groepsverband) met psychosociale problemen, zoals depressiviteit, faalangst, examenangst, motivatieproblemen, sociaal onhandig gedrag, rouwverwerking, huiselijke problemen (ziekte, scheiding, geweld);
- ✓ begeleiding van leerlingen (individueel en in groepsverband) met sociale vaardigheidsproblemen zoals pesten en agressiviteit;
- ✓ begeleiding van leerlingen met leerproblemen die het werk van de mentor te boven gaan, zoals planning en het onderscheiden van hoofd- en bijzaken bij de zaakvakken;
- ✓ begeleiding van leerlingen met psychische klachten die lichamelijke gevolgen hebben, zoals eetproblemen, verslavingen en seksuele problemen;
- ✓ het verslagleggen van de begeleiding in een handelingsplan
- ✓ het zo nodig informeren van de mentor en docenten van te begeleiden leerlingen

- ✓ leiden van een faalangst-, een examenangst- en een scheidings- en/of rouwgroep;
- ✓ organisatie van informatieavonden voor ouders/verzorgers over faalangst, examenangst, sociaal onhandig gedrag, scheiding en/of rouw;
- ✓ organisatie van toneel- en filmvoorstellingen voor leerlingen over verslavingsproblematiek;
- ✓ uitvoering en screening van de GSV-test.

Het hoofd zorgteam

- ✓ aansturing van het zorgteam door het uitvoeren en bijstellen van het zorgbeleidsplan, het maken van een evenwichtige en passende taakverdeling en een tijdpad;
- ✓ ondersteuning bieden aan de leerlingbegeleiders bij het begeleiden van hun leerlingen;
- ✓ informeren van het personeel over activiteiten van het zorgteam;
- ✓ zorg dragen voor (vraaggestuurde) voorlichting aan docenten over psychosociale problemen en psychische - en gedragsstoornissen;
- ✓ het uitbouwen van de orthotheek i.v.m. deskundigheidsbevordering van docenten;
- ✓ kwaliteitsbewaking van het zorgteam door scholing aan te bieden;
- ✓ advisering aan en overleg met MT en directie over hulpvragen vanuit de teams, het stellen van prioriteiten en het ontwikkelen van zorgbeleid;
- ✓ voorzitten van het IZO en zorgen voor de verslaglegging in magister en het uitvoeren van afspraken die uit de bespreking voortkomen.
- ✓ participeren in organen van het Samenwerkingsverband;
- ✓ contactpersoon van leerlingen waarbij hulp vanuit het Samenwerkingsverband vereist is (externe trajectvoorziening);
- ✓ zorg dragen voor een adequate begeleiding van trajectleerlingen in samenspraak met de trajectcoördinator, betrokken mentor en afdelingsleider, ouders en leerling;
- ✓ ontwikkelen van handelingsplannen om zorgleerlingen te begeleiden;
- ✓ uitvoeren en bijstellen van protocollen kindermishandeling, automutilatie, anorexia, suïcide, genotmiddelen;
- ✓ begeleiding en zo nodig doorverwijzing naar *derdelijnszorg* van leerlingen met ernstige psychische - en gedragsstoornissen;
- ✓ voortgangs- en functioneringsgesprekken voeren met zorgteamleden;
- ✓ regelmatig overleggen met de docenten leren-leren over hun aanpak met als doel om de visie en uitvoering van het beleid te waarborgen
- ✓ Het ontwikkelen van nieuw materiaal voor het vak leren-leren in de lijn van de beleidsvisie
- ✓ Aansturen van de VIP-room begeleider in de lijn van de beleidsvisie VIP-room
- ✓ Overleggen met de VIP-room begeleider en de desbetreffende afdelingsleider over de aanpak van de VIP-leerling.
- ✓ Het voeren van start-, evaluatie-, en eindgesprekken van VIP-leerlingen
- ✓ jaarlijkse evaluatie van de werkzaamheden.

De trajectcoördinator

- ✓ Voert intake- en voortgangsgesprekken met leerling, ouders en mentor.
- ✓ Is verantwoordelijk voor het opstellen van een OPP en de begeleiding van leerlingen met een licht, medium of intensief individueel arrangement.
- ✓ Evalueert met leerling, ouders, en mentor en heeft, indien nodig, multidisciplinair overleg (MDO)
- ✓ Maakt de faciliteitenkaart.
- ✓ Onderhoudt contact met alle betrokkenen binnen school over de begeleiding (mentor, docenten, onderwijsassistenten trajectruimte, trajectcoördinator, zorgcoördinator, afdelingsleiders).
- ✓ Heeft één of meerdere korte begeleidingsgesprekken met leerling over welbevinden, sociale vaardigheden; omgang volwassenen binnen school en medeleerlingen, ongeschreven regels,

omgaan met faalangst, praktische schoolse zaken organisatie en planning, voorbereiden op bijzondere activiteiten, bemiddeling bij conflicten met docenten.

- ✓ Legt gesprekken en/of afspraken vast in magister.
- ✓ Communiqueert wijzigingen m.b.t. begeleiding met medewerkers trajectruimte.
- ✓ Neemt deel aan kernoverleg (IZO).
- ✓ Observeert leerling in de klas.
- ✓ Adviseert over omgang met de leerling en de aanpak van gedrag van de leerling.

De Anti-pestcoördinator

- ✓ Uitvoeren en bijstellen van het pestprotocol
- ✓ Voorlichten van mentoren over pesten
- ✓ Het uitvoeren van de NO-Blame methode, samen met de mentor
- ✓ Meldpunt voor ouders en leerlingen als er sprake is van pesten en ze niet bij de eigen mentor aan willen/kunnen kloppen

De docenten leren-leren

- ✓ Het geven van het vak leren-leren volgens de gezamenlijke beleidsvisie
- ✓ Het (mede)ontwikkelen en uitwerken van nieuw materiaal voor in de lessen
- ✓ Het regelmatig informeren van ouders over opdrachten die er in de les worden gedaan
- ✓ Het organiseren en uitvoeren van de aanmeldprocedure van leerlingen voor het vak
- ✓ Het informeren van mentoren als er grotere zorgen zijn omtrent een leerling

De VIP-room begeleider

- ✓ Het leiden van de VIP-room volgens de gezamenlijke beleidsvisie
- ✓ Het (individueel) begeleiden van de leerlingen in de VIP-room
- ✓ Het voeren van start-, evaluatie-, en eindgesprekken met leerlingen
- ✓ Het overleggen met de zorgcoördinator over de aanpak per leerling
- ✓ Het (mede) ontwikkelen en uitwerken van nieuw materiaal
- ✓ Het terugkoppelen naar de mentor en docenten over de voortgang een aanpak

De schoolmaatschappelijk werker en J&G-coach

- ✓ heeft zitting in het IZO;
- ✓ begeleid en ondersteunt leerlingen met complexere problematiek en problematiek die zich voordoet vanwege de context van de leerling;
- ✓ verwijst zo nodig door naar externe hulp in samen spraak met het hoofd Zorgteam;
- ✓ heeft contact met externe betrokken instanties;
- ✓ schakelt zo nodig externe instanties zoals het J&G-team in;
- ✓ heeft gesprekken met ouders om de juiste hulpverlening te bepalen.

3.6 Samenwerking met andere instanties

	<i>nooit</i>	<i>sporadisch</i>	<i>regelmatig</i>	<i>vaak</i>	<i>gemeenschappelijk handelingsplan</i>	<i>contact-persoon*</i>
SMW/C&G coach				X	X	ZC
schoolverpleegkundige				x	x	ZC, AL
schoolarts		x			x	ZC, AL
GGZ			X		X	ZC
MEE		X				ZC
Gemeente: ketenzorg			X			ZC,management
Brijder			X			Lkr, ZC
Leerplicht				X	X	ZC
Politie			X		X	ZC, AL

* Lkr = leerkracht AL=afdelingsleider

Toelichting:

- ✓ Om de dinsdag is er een Intern Zorg Overleg waarin zorgaanmeldingen worden besproken en geëvalueerd. Hierbij aanwezig zijn: zorgcoördinator, CJG-medewerker, gedragsspecialist trajectgroep en desbetreffende mentor en afdelingsleider. Zo nodig wordt er extra hulp "ingevlogen" (bijv. schoolarts, leerplicht).
- ✓ De SMW'er is tevens afgevaardigde van CJG.
- ✓ Elk schooljaar organiseren we meerdere ouderavonden onder leiding van de Brijderstichting.
- ✓ Elke twee weken heeft de leerplicht spreekuur op school.
- ✓ Elke maandag is de schoolverpleegkundige op school aanwezig. Zij houdt zich bezig met de screenings van leerlingen in het tweede en vierde leerjaar en zij houdt gesprekken met leerlingen die verzuimen wegens ziekte op aanvraag van de afdelingsleider. De GGD-verpleegkundige koppelt jaarlijks de resultaten van de onderzoeken terug aan de zorgcoördinator.

3.7 Onderwijsmaterialen

Leerlingen met dyslexie kunnen op school gebruik maken van een daisyspeler of verklanking via de computer gebruiken. De school is ook in het bezit van Kurzweil;

Leerlingen kunnen bij diverse beperkingen, zoals slecht handschrift of traag schrijftempo, gebruik maken van een laptop. Ook kunnen toetsen digitaal worden gemaakt.

Daarnaast zijn er onderwijsmaterialen met speciale pedagogisch/psychologische kenmerken. Deze ondersteunen bij:

- ✓ faciliteitenkaarten voor leerlingen van de trajectgroep of een gediagnostiseerde gedragsstoornis. Hierop staan de faciliteiten van de leerling en omgangstips voor docenten;
- ✓ dyslexiekaart;
- ✓ dyscalculiekaart (alleen voor onderbouwleerlingen).

Verder beschikt de school over het aanpassingsvermogen bij kind-specifieke fysieke belemmeringen (in aanvulling op de didactische materialen). Op het moment dat er sprake is van fysieke belemmeringen bij een leerling kan de school het volgende aanpassen:

- ✓ bij rolstoelgebruik: gebruik van lift en speciaal toilet. Bij vakken waar de handicap beperkingen oplevert, wordt er gekeken naar alternatieven;
- ✓ bij slechtziendheid: toetsen kunnen met groot lettertype worden aangeleverd;

- ✓ bij medicijngebruik: medicijnen kunnen bij de receptie (koel) worden bewaard. Er is daar ook een instructie per leerling aanwezig.

3.8 De ruimtelijke omgeving

De trajectgroep is een prikkelarme ruimte met tien werkplekken waar trajectleerlingen of zorgleerlingen met een (gediagnosticeerd) gedrags-, leer- en/of aandachtsprobleem een time out kunnen nemen en worden opgevangen door geschoolde medewerkers. Ze kunnen hier ook in tussenuren of voor- en naschooltijd huiswerk maken.

In de school zijn de volgende ruimtes beschikbaar / is voldaan aan de volgende ruimtelijke eisen:

- ✓ voor speciale bewegingsbehoeften;
- ✓ voor verzorging en begeleiding;
- ✓ voor speciale leerbehoeften.

4 Passend onderwijs in de toekomst

In dit hoofdstuk beschrijven wij de visie van de school t.a.v. passend onderwijs in de toekomst, zowel op de korte als op de langere termijn. Wij geven aan waar de school naar toe wil en wat daarvoor nodig is.

4.1 Visie en ambitie passend onderwijs op korte termijn

Voor de topdocent is Passend Onderwijs bieden inmiddels een gegeven.

De topdocent is daarom ons uitgangspunt: 'De docent die door het aangaan van een goede relatie niet zoveel problemen heeft met geïndiceerde gedragsproblemen in de klas. Een docent met echte interesse, humor, een houding van met-elkaar-op-willen-trekken, een docent die belang hecht aan de driehoeksverhouding tussen leerling-docent-thuis, maar ook eisen stelt aan leerlingen, leerlingen eigen verantwoordelijkheid geeft, bezig is met leren, wat echt niet betekent dat onderwijs alleen maar leuk hoeft te zijn'.

Wij willen de didactische, organisatorische en pedagogische vaardigheden die nodig zijn voor het bieden van Passend Onderwijs verder ontwikkelen zodat er meer gedifferentieerd wordt lesgegeven en leerlingen zo een nog passender aanbod krijgen. Hiermee voldoen we ook aan de wettelijke eisen dat leerlingen een vak op een hoger niveau moeten kunnen afsluiten.

Hoe zien we dat voor ons?

Op klasniveau:

- ✓ duidelijke regels opstellen, liefst in samenspraak met de klas;
- ✓ regels handhaven;
- ✓ bij het handhaven werkt het belonen van positief gedrag heel goed (daarna pas straffen);
- ✓ zelfreflectie: inzicht hebben in wat jouw gedrag veroorzaakt, ongewenst gedrag van leerlingen beschouwen als feedback.
- ✓ Duidelijke en concrete doelen stellen zodat leerlingen weten waar ze naartoe werken
- ✓ Zorgen voor tussentijdse feedback (bijvoorbeeld door formatief te toetsen) en daarmee leerlingen bewust maken van de gevolgen van hun inzet en de keuzes die zij maken.
- ✓ Zorgen dat de leerlingen zelf de verantwoordelijkheid voelen voor het halen van de doelen
- ✓ Het bieden van afwisselende werkvormen (met de inzet van ICT) waarin differentiatie mogelijk is.

Op individueel niveau:

- ✓ een afwijkende ontwikkeling van leerlingen moet worden gesignaleerd en er moet ook wat mee worden gedaan. Dit vraagt een gedragstherapeutische opstelling (Derriks, Ledoux, Overmaat en van Eck). De driehoeksverhouding leerling-docent-thuis is ook bij dit punt weer een bijzonder belangrijk gegeven;
- ✓ werken aan motivatie. 'De dynamica van motivatie kan worden beschreven in termen van twee concurrerende drijfveren: het streven naar succes en de angst om te falen' ('drive theorie' van Atkinson beschreven in het boek van Robert J. Marzano);
- ✓ leerlingen zullen succesvol zijn als leerkrachten aan individuele leerlingen hun persoonlijke groei kunnen laten zien (Robert J. Marzano).
- ✓ Het toepassen van de principes van Steven Covey om de leerlingen "aan het roer te zetten" en hun motivatie te vergroten

4.2 Benodigde kennis en vaardigheden

Om een goede invulling te kunnen geven aan deze ontwikkeling binnen passend onderwijs is het belangrijk om met de collega's in de verschillende teams gericht te werken aan bovenstaande aandachtspunten, door het aanbieden van verschillende scholingsmogelijkheden zoals:

1. activerende didactiek en passende werkvormen
2. differentiëren is te leren (basis)
3. differentiëren met ICT
4. persoonlijk leiderschap en eigenaarschap met de 7 gewoonten van Covey

Naast het aanbieden van deze trainingen wordt er ook ontwikkeltijd gereserveerd om met de nieuwe inzichten aan de slag te gaan.

4.3 Ambities en strategie binnen passend onderwijs in de toekomst

In 4.2 zijn de aandachtspunten genoemd die essentieel zijn om goed klassenmanagement te realiseren en te differentiëren. Deze aandachtspunten liggen zowel op klassenniveau als individueel niveau, waarbij met name de laatste wat lastiger zijn te realiseren:

- ✓ gedragstherapeutische opstelling;
- ✓ werken aan motivatie;
- ✓ leerlingen zullen succesvol zijn als leerkrachten aan individuele leerlingen hun persoonlijke groei kunnen laten zien.

Een *“gedragstherapeutische opstelling”*: wat moet een docent zich daarbij voorstellen? Herkent de docent de signalen die leerlingen afgeven en weet hij daar vervolgens wat mee te doen? Een aardig hulpmiddel hierbij is het overzicht van Robert J. Marzano waarin typering van leerlingen, kenmerken en gedragshandelingen zijn opgenomen.

Werken aan motivatie: hoe doe je dat? Met leuke lessen krijg je de meeste leerlingen wel mee, maar met name leerlingen die niet zo makkelijk meekomen zijn moeilijk te motiveren. Marzano stelt dat leerlingen succesvol (lees: gemotiveerd) kunnen zijn als leerkrachten een persoonlijke groei aan individuele leerlingen kunnen laten zien. Bosker en Derriks, Ledoux, Overmaat en van Eck praten over het belang van een cyclisch proces waarin thematisch wordt gewerkt, zodat zwakkere leerlingen iedere keer weer bij kunnen komen.

“Leerlingen die door de les worden geboeid hebben geen tijd voor wanordelijkheden. Didactisch moet je les dus in orde zijn”. (Lagerwerf B., Korthagen F.)

Hoe maak je als docent de *persoonlijke groei* inzichtelijk in een klas van 30 leerlingen? Welke didactiek is succesvol? Hoe zorg je ervoor dat in een klas van 30 leerlingen je zicht krijgt op individuele leerlingen en tijd hebt om deze leerlingen verder te helpen?

In diverse literatuur wordt het zelfstandig werken en werken in groepjes als essentieel weergegeven. Ook het interactieve klassengesprek wordt een aardige werkvorm gevonden om leerlingen op maat te bedienen. Tot slot is het belangrijk om vorderingen van iedere leerling nauwkeurig te registreren. (Geerligts T., Veen T., 1996, p.204)

En ten slotte: hoe zet je leerlingen aan het roer en zorg je daarmee voor een intrinsieke motivatie? De zeven eigenschappen van effectief leiderschap zijn “vertaald” naar het onderwijs en geven inzicht in de processen die er nodig zijn om dit te bewerkstelligen. Deze omslag in denken is alleen bij leerlingen te realiseren als docenten dit zich ook eigen maken. (S. Covey)

Ambities en grenzen van de school

Docenten in de verschillende teams moeten werken aan een “gedragstherapeutische opstelling”. Herkennen we de signalen die leerlingen afgeven en weten we daar vervolgens wat mee te doen? Afgesproken is dat de interne en externe medewerkers de noodzakelijke expertise vraag gestuurd gaan overbrengen. Met name de contacten met speciaal onderwijs binnen het samenwerkingsverband gaan hierin belangrijk worden.

“Werken aan motivatie” moet niet alleen gericht zijn op het zichtbaar maken van persoonlijke groei middels goede lesorganisatie, didactiek en registratie, maar ook op het aanbieden van maatwerk door de secties en de teams. De ontwikkeling van *Bonhoeffertijd*, gericht op talent, LOB, verdieping en ondersteuning met een grote verantwoordelijkheid voor leerlingen, moet straks zichtbare resultaten op het gebied van motivatie gaan opleveren. Teams en secties gaan de komende jaren met elkaar in gesprek over een zinvol programma *Bonhoeffertijd*, de wijze waarop ze *Bonhoeffertijd* kunnen monitoren en de didactiek waarmee ze persoonlijke groei inzichtelijk maken.

Middels de gesprekkencyclus worden de mogelijkheden en onmogelijkheden aan het licht gebracht en mogelijke ontwikkel- en scholingstrajecten voor docenten uitgezet.

Het bieden van maatwerk en het differentiëren op tempo, niveau en werkvorm spelen een grote rol in het vergroten van motivatie. Het speelt tevens een rol in ons doel om meer-en-hoogbegaafde leerlingen meer uit te dagen en ze laten werken in hun zone van naaste ontwikkeling.

Voorts willen we de weg die we zijn ingeslagen op het vergroten van de schoolse vaardigheden waaronder de executieve functies vallen verder uitwerken. Op dit moment kunnen leerlingen uit mavo 3 en 4 en havo 4 dit vak volgen. We blijven het vak verder ontwikkelen en evalueren het twee keer per jaar bij ouders, leerlingen en mentoren. Met deze informatie wordt het vak vanuit een theoretische achtergrond de praktische uitvoering verbeterd.

De grensgevallen. Er zijn leerlingen die onvoldoende begeleid kunnen worden binnen de reguliere setting van een school en die, ook met de ontwikkelingen die we voorstaan, cognitief niet in staat zijn een diploma te halen of te kunnen functioneren in een groep. Onvermogen van de leerling en handelingsverlegenheid van de school zijn in deze belangrijke begrippen. Omdat we als school een belangrijke zorgplicht hebben, organiseren we voor deze leerlingen in nauw overleg met het samenwerkingsverband een passend onderwijsarrangement binnen of buiten de school.

In ons kaderplan hebben we de grensgevallen als volgt gedefinieerd:

Grenzen aan ondersteuning

- De veiligheid van medewerkers en leerlingen moet gewaarborgd kunnen worden. Als er sprake is van fysieke of verbale agressie waarbij de veiligheid van anderen in het geding komt, stopt onze ondersteuning en wordt er opgeschaald;
- Leerlingen moeten het mavo-niveau cognitief gezien aan kunnen;
- De school heeft het beleid dat een leerling één keer mag doubleren in zijn schoolloopbaan;
- Leerlingen die niet naar school komen, kunnen we niet begeleiden. We schakelen bij langdurig ziekte de OBD (Ziezon) en leerplicht in;
- Leerlingen moeten in staat zijn op school toetsen te maken;
- Er moet sprake zijn van educatief partnerschap. Als ouders niet meewerken aan de ondersteuning, dan stopt deze.

Handelingsverlegenheid: handelingsverlegenheid kan ontstaan als na het bijstellen van de ondersteuningsbehoeften na de evaluatie er geen vooruitgang te zien is op het gebied van: schoolse vaardigheden, cijfers, verzuim, uren in de trajectruimte.

Aanpak schooluitval

Om de grensgevallen intern beter te kunnen begeleiden, zijn er in de huidige zorgstructuur twee voorzieningen binnen de school: een Prebound (interne rebound) en een trajectgroep. Uitgangspunt bij ingebruikname van deze voorzieningen is dat de plaatsing tijdelijk is en de leerling terugkeert naar deelname aan de reguliere klassensituatie.

Nieuw in dit kader is de VIP-room, een voorziening die zich richt op het voorkomen van uitval van de meer-en-hoogbegaafde leerlingen.

Het doel van de plaatsing is:

- ✓ voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten en af- of uitstroom van leerlingen met een goed cognitief niveau, maar die als gevolg van sociaal-emotionele problematiek niet goed functioneren in de reguliere klassensituatie;
- ✓ voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten door leerlingen met een complex ziekteverzuim;
- ✓ het behalen van een diploma;
- ✓ vergroten van de handelingsbekwaamheid van docenten om te kunnen omgaan met de specifieke onderwijsbehoeften van zorgleerlingen.
- ✓ Het verbeteren van de executieve vaardigheden van leerlingen zodat ze kunnen werken in het onderwijssysteem

Expertise ontwikkeling

De ambities en strategie gericht op passend onderwijs in de toekomst vraagt uiteraard om de ontwikkeling van specifieke expertise van docenten, mentoren, schoolleiding en de interne zorg.

De komende jaren gaan we ons richten op het vergroten van de kennis over meer-en hoogbegaafden en het bieden van maatwerk aan alle leerlingen die dit nodig hebben.

Een groot deel van de mentoren heeft de afgelopen jaren een training gevolgd (16 uur) op het gebied van algemene mentorvaardigheden, maar ook specifieke vaardigheden als het signaleren van problemen. Deze training wordt regelmatig aan nieuwe mentoren aangeboden.

De mentoren en docenten signaleren de onderwijsbelemmeringen van de leerlingen op grond van

- ✓ gedrag ;
- ✓ verzuim;
- ✓ werkhouding / motivatie;
- ✓ cijfers;
- ✓ incidenten.

Verder worden betrokken mentoren en docenten geschoold op het handelingsgericht werken en het werken met leerlingen met een gedragsprobleem.

De hoeveelheid aandacht/handen in de klas

Het Bonhoeffercollege is een school voor mavo, havo en vwo met de daarbij behorende bekostiging. De school ontvangt geen LWOO-bekostiging en is daardoor genoodzaakt de lessen efficiënt te organiseren. Met de bekostiging proberen we op een gemiddelde klassengrootte van 27 leerlingen uit te komen. In de bovenbouw ligt dit gemiddelde, door de vakkenpakketkeuze, lager dan in de onderbouw. Zo werken we de laatste jaren met een gemiddelde van 29-30 leerlingen in de brugklas. Om met name het klassenmanagement een goede kans van slagen te geven werken we met heterogene brugklassen waarin twee niveaus zijn ondergebracht. Voorts investeren we jaarlijks in een extra klas in leerjaar 2, waardoor we na de determinatie op niveau in leerjaar 1 met minder leerlingen een nieuwe start kunnen maken in groepen met een andere samenstelling. Iedere 2^e klas start het schooljaar met een schoolkamp buiten de deur, waar we middels een programma gericht op sociale interactie de basis leggen voor sfeer waarin leerlingen/docenten zich veilig voelen en daardoor tot leren/lesgeven komen.

In de bovenbouw werken we met stamklassen en clustergroepen met een gemiddeld aantal leerlingen van ongeveer 26. De mentoren echter werken met een groep van maximaal 22 leerlingen, waardoor ze deze intensiever kunnen begeleiden in de eerste lijn.

Vanuit de reguliere bekostiging zetten we 2,2 fte in op de interne zorg. Voorts gebruiken we 0,7 fte voor onderwijsassistenten, ingezet om de medewerkers van de interne zorg te ondersteunen en de zorgruimte te bemannen.

Personele inzet zorg:

- ✓ hoofd zorgteam: 0,4 fte voor trajectgroep coördinatie
- ✓ leerlingbegeleiders: 4 x 0,2 fte
- ✓ gedragsspecialist trajectgroep 0,8 fte
- ✓ begeleiding trajectgroep leerlingen: 0,2 fte
- ✓ bemensing trajectruimte: 3,5 dag door onderwijsassistenten

Expertise en interne samenwerking

De topdocent met de vaardigheden om een goed klassenmanagement neer te zetten is ons uitgangspunt. De noodzakelijke expertise is omschreven bij de uitwerking Passend Onderwijs op korte termijn en Passend Onderwijs in de toekomst. Genoemd zijn o.a. de ontwikkelingen op gebied van het signaleren, het gedragstherapeutisch handelen, didactiek en motiveren.

Teamexpertise

In ons schoolplan hebben we de ambities en operationele doelstellingen scherp in beeld gebracht. Hierdoor zijn teams en secties in staat hun verantwoordelijkheid te nemen en gericht toe te werken naar datgene wat we als school voorstaan. Het schoolplan staat aan de basis van een *professionele cultuur* waardoor een dialoog kan plaatsvinden tussen medewerkers en schoolleiding gericht op *resultaten*.

Teams en secties formuleren aan de hand van de richtlijnen hun eigen ambitieplannen waarin *ruimte is voor eigen keuzes*. Hiermee *doen we recht aan de verschillen* tussen de verschillende groepen. Medewerkers van teams en secties bepalen zelf onderling op welke wijze zij de werkzaamheden verdelen. Door deze verdeling ontstaat eigenaarschap. *Maatwerk* leveren we door bij de verdeling rekening te houden met verschillen in competenties van medewerkers. In de teams en secties is sprake van collectieve participatie en samenwerking. Het leren en de mogelijkheid om samen te werken wordt gefaciliteerd in tijd en ruimte. In de jaarplanning zijn hiervoor de donderdagmiddagen gereserveerd.

Het team en de sectie worden beschouwd als een professionele leergemeenschap waarin de professionele cultuur van groot belang is. In zo'n cultuur draait het om leren. Er is *een open cultuur* waarin fouten worden gezien als leerpunten. Er is sprake van een dialoog waarin medewerkers verantwoording afleggen door hun handelen expliciet te maken. De gesprekkencyclus, een belangrijke component van ons IPB, maakt een goede dialoog mogelijk en wordt vooral gebruikt om de *relatie aan te gaan* en te inspireren.

5 Kwaliteitskader en continuïteit

In dit hoofdstuk beschrijven wij hoe het kwaliteitskader en de continuïteit binnen de school benaderd worden.

5.1 Eigen oordeel over de ondersteuningsmogelijkheden en ambitie

Opbrengstgericht werken

Onze opbrengsten (zie 3.3.3./ 3.3.4) zijn nu voldoende. Het is onze ambitie om de resultaten te continueren.

Jaarlijks worden de opbrengsten van de ondersteuning van het ondersteuningsteam beschreven in een jaarverslag. Aan de hand van dit verslag en enkele casuïstiek besprekingen scherpen we ons zorgbeleid jaarlijks aan. De feedback die wij op dit moment krijgen vanuit het samenwerkingsverband is bijzonder positief.

De lerende organisatie

Belangrijke instrumenten voor professionaliseringsactiviteiten zijn reflectie, feedback en kennisdeling.

Wij zullen de activiteiten gericht op passend onderwijs goed gaan monitoren en belangrijke data afkomstig uit o.a. opbrengstenkaarten, zorggegevens en tevredenheidsquêtes gebruiken om reflectie, feedback en kennisdeling op een goede manier binnen de school te organiseren.

Zo nodig passen wij onze visie op passend onderwijs, onze werkwijze en/of de organisatiestructuur aan de hand van bovenstaande activiteiten weer aan.

Bronvermelding

- ✓ Bosker R.J. (2005): De grenzen van gedifferentieerd onderwijs. Faculteit der Psychologische, Pedagogische en Sociologische Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen;
- ✓ Derriks M., Ledoux G., Overmaat M., Eck van E. (2002): Omgaan met verschillen, competenties van leerkrachten en schoolleiders. SCO-Kohnstamm Instituut van de Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen, Universiteit van Amsterdam (SCO-rapport 635);
- ✓ Geerligs T., Veen van der, T. (1996): Lesgeven en zelfstandig leren. Assen: Van Gorcum;
- ✓ Lagerwerf B., Korthagen F (2006): Een leraar van klasse;
- ✓ Robert J. Marzano (2003): What works in school, translating research into action. Bewerkt door Bazalt, HCO en Doba tot: Wat werkt op school/ research in actie. Bazalt 2007;